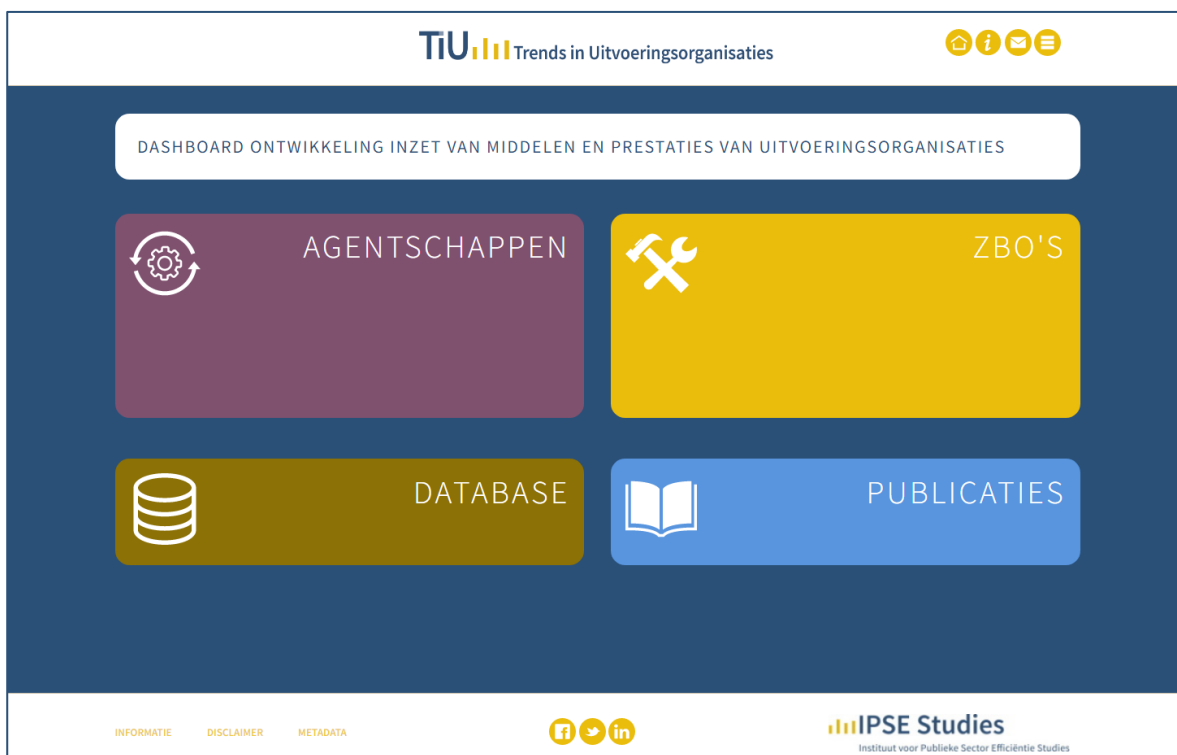

Quick scan uitvoeringsorganisaties

Verkenning van mogelijkheden uitbreiding
dashboard Trends in Uitvoeringsorganisaties (TiU)

Alex van Heezik en Jos Blank

Stichting Instituut Publieke Sector Efficiëntie Studies

Delft, augustus 2022

Colofon

Vormgeving en lay-out

Hollands Lof en Orange Pepper

Uitgave

Stichting IPSE Studies

ISBN

9789083266107

IPSE Studies

E: info@ipsestudies.nl

W: www.ipsestudies.nl

© 2022 Stichting Instituut Publieke Sector Efficiëntie Studies. Alle rechten voorbehouden. Citeren uit deze publicatie is toegestaan onder vermelding van de bron. Bestanden mogen op een server geplaatst worden mits het digitale bestand (rapport) intact blijft en de bron wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Voorwoord	4
	Samenvatting	5
1	Doel van het onderzoek	6
2	Onderzoeksaanpak	7
3	Resultaten inventarisatie	8
4	Conclusie en aanbevelingen	10
	Bijlage	11
	Literatuur	12

Voorwoord

Het dashboard TrendsInUitvoeringsorganisaties.nl (TiU) brengt de ontwikkeling van middelen en prestaties van een aantal belangrijke Nederlandse uitvoeringsorganisaties over meerdere jaren in beeld. Dit levert waardevolle informatie op over de uitvoeringspraktijk van de overheid, met name op het gebied van productiviteit en doelmatigheid. Deze informatie kan nog worden verrijkt door een groter aantal uitvoeringsorganisaties in het TiU-dashboard op te nemen. In deze *quick scan* wordt geïnventariseerd welke organisaties daarvoor in aanmerking kunnen komen.

De *quick scan* maakt deel uit van een tweejarig onderzoeksprogramma (2022-2023) waarin de productiviteit en doelmatigheid van uitvoeringsorganisaties centraal staan. Dit programma is een van de onderdelen van het project [Staat van de Uitvoering](#) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en ICTU.

Alex van Heezik, Senior researcher and Managing Director IPSE Studies

Jos Blank, Associate Professor TU Delft and Scientific Director IPSE Studies

Samenvatting

Met deze *quick scan* vindt een inventarisatie plaats van de mogelijkheden het dashboard [Trends in Uitvoeringsorganisaties.nl](https://trends.uitvoeringsorganisaties.nl) (TiU) uit te breiden met de productiviteitstrends van een aantal andere uitvoeringsorganisaties. Na een voorselectie op basis van de omvang en leeftijd van de organisatie wordt de databeschikbaarheid van 21 uitvoeringsorganisaties geïnterpreteerd.

Meer dan de helft hiervan komt door gebrek aan data niet of waarschijnlijk niet in aanmerking voor opname in het TiU-dashboard. De databeschikbaarheid van de andere organisaties laat ook in veel gevallen te wensen over. Slechts van vier uitvoeringsorganisaties zijn voldoende of zelfs ruim voldoende data beschikbaar. Dat zijn de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en het Openbaar Ministerie (OM).

Aanbevolen wordt de uitbreiding van TiU als eerste op deze vier uitvoeringsorganisaties te richten. Mogelijk kunnen hieraan, na nader onderzoek, nog enkele andere organisaties worden toegevoegd.

De resultaten van deze inventarisatie geven aan dat het slecht gesteld is met de databeschikbaarheid van veel uitvoeringsorganisaties. De gebrekkige en soms zelfs zeer onvolledige informatievoorziening past in het beeld dat uit eerder onderzoek naar voren komt. Deze inventarisatie onderstreept de dringende noodzaak tot verbetering hiervan.

1 Doel van het onderzoek

Deze *quick scan* wordt uitgevoerd in het kader van een tweejarig onderzoeksprogramma (2022-2023) waarin de productiviteit en doelmatigheid van uitvoeringsorganisaties centraal staan. Dit programma is een van de onderdelen van het project Staat van de Uitvoering van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en ICTU.

Met de *quick scan* vindt een inventarisatie plaats van de mogelijkheden het dashboard Trends in Uitvoeringsorganisaties.nl (TiU) uit te breiden met de productiviteitstrends van een aantal andere uitvoeringsorganisaties. Het TiU-dashboard brengt op dit moment de trends in kosten en prestaties van drie agentschappen en vijf zbo's in beeld:

- Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND);
- Rijkswaterstaat (RWS);
- Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB).
- Kadaster;
- Dienst Wegverkeer (RDW);
- Sociale Verzekeringsbank (SVB);
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS);
- Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA).

Later dit jaar worden nog de trends van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) toegevoegd en in 2023 ook die van het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR).

Deze tien uitvoeringsorganisaties in het TiU-dashboard vormen slechts een klein deel van het totaal aantal organisaties dat zich in ons land bezighoudt met de uitvoering van de publieke dienstverlening. Bij de ontwikkeling van de monitor zijn we er dan ook van uitgegaan dat de applicatie in de loop van de tijd zou worden uitgebreid met de productiviteitstrends van verscheidene andere uitvoeringsorganisaties

Niet alle uitvoeringsorganisaties lenen zich echter hiervoor. Dit heeft vooral te maken met het ontbreken van adequate en consistente openbare gegevens over de geleverde diensten of producten. In veel gevallen gaat het dan om organisaties met een weinig homogene dienstverlening, waardoor de productie niet of heel lastig meetbaar is. Ook kan het zijn dat deze gegevens, evenals de data over kosten, alleen voor een korte periode beschikbaar zijn, zodat een trendanalyse weinig zinvol is. Dit geldt ook voor kleine uitvoeringsorganisaties.

Om de organisaties in kaart te brengen die in aanmerking kunnen komen om in TiU opgenomen te worden, is het noodzakelijk de beschikbaarheid van data die daarvoor vereist zijn te inventariseren. In het volgende hoofdstuk beschrijven we in het kort hoe we daarbij te werk gaan en in hoofdstuk 3 vatten we de resultaten van de inventarisatie samen. Een uitgebreid overzicht van de resultaten is te vinden in een separate bijlage bij dit rapport. In het laatste hoofdstuk presenteren we de conclusies en aanbevelingen.

Voorafgaand aan de inventarisatie van de databeschikbaarheid vindt eerst een (voor)selectie plaats van de uitvoeringsorganisaties die het meest geschikt zijn voor deze inventarisatie.

De belangrijkste criteria bij deze voorselectie zijn:

- Omvang van de organisatie
- Oprichtingsjaar ('leeftijd' organisatie)

Het ligt voor de hand om in het TiU-dashboard alleen uitvoeringsorganisaties op te nemen die een substantiële omvang hebben, zoals ook geldt voor de huidige organisaties in TiU. Als criterium hanteren we een personeelsomvang van tenminste 500 fte.

Voor een betekenisvolle trendanalyse dient de analyse zich over een tamelijk lange reeks van jaren uit te strekken, het liefst een periode van tenminste twee decennia. Omdat nogal wat uitvoeringsorganisaties (in de huidige vorm) nog niet zo lang geleden zijn opgericht, is een analyse over een tijdsbestek van twintig jaar bij veel organisaties niet mogelijk. Daarom hanteren we bij de leeftijd een ondergrens van vijftien jaar. Gerekend vanaf het jaar 2022, moet de oprichting dus minstens vijftien jaar geleden hebben plaatsgevonden. Organisaties die later zijn opgericht dan 2007 zullen dus buiten beschouwing blijven, tenzij er voorlopers zijn die grotendeels dezelfde activiteiten verrichtten als de nieuw opgerichte organisatie.

In het TiU-dashboard zijn tot nu toe alleen zbo's en agentschappen opgenomen. Dit zijn uitvoeringsorganisaties die in meer of mindere mate een wettelijk geregelde zelfstandige status hebben. Daarnaast bestaan er echter ook verscheidene belangrijke uitvoeringsorganisaties die deze status niet hebben. Dat zijn de zogenoemde diensten, zoals bijvoorbeeld de Belastingdienst. Een dienst is een organisatieonderdeel van een ministerie en valt volledig onder het departement en daarmee onder de verantwoordelijkheid van de minister (Tweede Kamer, 2021). De intentie is om ook een aantal van deze diensten in TiU op te nemen. Een deel hiervan is daarom ook in de voorselectie meegenomen.

In de (separate) [bijlage](#) bij dit rapport is een overzicht opgenomen van de uitvoeringsorganisaties die voldoen aan de genoemde criteria. De uitvoeringsorganisaties die aan beide eisen voldoen - en niet eerder als ongeschikt zijn aangemerkt (zie Van Heezik et al., 2017) - worden vervolgens 'doorgelicht' op databeschikbaarheid. Daarbij gaat het om data met betrekking tot de inzet van middelen (kosten), de geleverde productie (verleende diensten) en de kwaliteit van de producten/diensten. Hiervoor worden per uitvoeringsorganisatie, steekproefsgewijs, jaarverslagen en eventueel andere openbare databronnen (zoals CBS-publicaties) over een reeks van jaren geraadpleegd. Op basis van de daarin aangetroffen gegevens wordt een oordeel geveld over de mate waarin de data beschikbaar (en bruikbaar) zijn. In het volgende hoofdstuk presenteren we het samenvattend overzicht daarvan.

3 Resultaten inventarisatie

Inleiding

Na voorselectie op basis van de genoemde criteria blijven er 21 uitvoeringsorganisaties over die op databeschikbaarheid zijn geïventariseerd. De inventarisatie richt zich specifiek op de beschikbaarheid van data met betrekking tot: de inzet van middelen, de productie/dienstverlening en de kwaliteit daarvan. De resultaten hiervan per organisatie worden in de bijlage gepresenteerd. Hieronder volgt een samenvatting daarvan.

Databeschikbaarheid onvoldoende

Tabel 3-1: uitvoeringsorganisaties waarover onvoldoende data beschikbaar zijn

Zbo	Startjaar analyse
De Nederlandsche Bank	n.v.t.
Nederlandse organisatie voor toegepast-natuurwetensch. onderzoek	n.v.t.
Stichting Wageningen Research	n.v.t.
Raad voor de rechtspraak	n.v.t.
Dienst	
Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd	n.v.t.
Inspectie voor het Onderwijs	n.v.t.
Koninklijke Marechaussee	n.v.t.

Databeschikbaarheid twijfelachtig

Tabel 3-2: uitvoeringsorganisaties waarvan de databeschikbaarheid twijfelachtig is

Agentschap	Startjaar analyse
Nederlands Forensisch Instituut	2004
Paresto	2005
P-Direkt	2006
Zbo	
Staatsbosbeheer	2006
Dienst	
Belastingdienst	2003

Databeschikbaarheid mogelijk voldoende

Tabel 3-3: uitvoeringsorganisaties waarover mogelijk voldoende data beschikbaar zijn

Zbo	Startjaar analyse
Autoriteit Consument en Markt (ACM)	2005
Autoriteit Financiële Markten	2005
Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen	2005
Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	2005
Dienst	
Nederlandse Arbeidsinspectie (Inspectie SZW)	2001

Databeschikbaarheid (ruim) voldoende

Tabel 3-4: uitvoeringsorganisaties waarover (ruim) voldoende data beschikbaar zijn

Agentschap	Startjaar analyse
Inspectie Leefomgeving en Transport	2007
Dienst Justitiële Inrichtingen	1998
Zbo	
Luchtverkeersleiding Nederland	2005
Dienst	
Openbaar Ministerie	2002

4 Conclusie en aanbevelingen

Van de 21 uitvoeringsorganisaties die na de voorselectie overblijven, zijn er twaalf die door gebrek aan data niet of waarschijnlijk niet in aanmerking kunnen komen voor opname in het TiU-dashboard. Met de databeschikbaarheid van de negen overige organisaties is het beter gesteld, al zijn er vijf waarvan de productiedata op sommige punten nog te wensen overlaten. De data van de vier andere uitvoeringsorganisaties zijn voldoende of zelfs ruim voldoende beschikbaar. Dat zijn de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en het Openbaar Ministerie (OM). Het ligt voor de hand om de uitbreiding van TiU als eerste op deze vier uitvoeringsorganisaties te richten.

Voor een definitief oordeel over de beschikbaarheid van productiedata van de vijf andere organisaties is nader onderzoek nodig. Meer duidelijkheid is vooral nodig over de mate waarin de in de jaarverslagen vermelde productie-indicatoren representatief zijn voor de totale productie van de organisaties. De in deze *quick scan* geraadpleegde bronnen bieden daar te weinig zicht op, mede vanwege de door de tijd heen veranderende definities van de indicatoren. Mogelijk is dit op basis van interne informatie beter in beeld te krijgen.

Voor de organisaties waarvan de databeschikbaarheid als twijfelachtig is aangemerkt bestaat er misschien de mogelijkheid om de ontbrekende data uit andere openbare bronnen op te halen dan de in deze inventarisatie geraadpleegde bronnen. Ondanks intensief speurwerk hiernaar kunnen er openbare data beschikbaar zijn op plaatsen die we niet hebben kunnen traceren, ook niet na contact met de betreffende organisatie. Het kan echter zijn dat de vindplaats daarvan met een gepaste vervolgactie alsnog is te achterhalen.

Op grond van de resultaten van deze inventarisatie kunnen we vaststellen dat het droevig gesteld is met de databeschikbaarheid van veel uitvoeringsorganisaties. Dit geldt in het bijzonder voor de data met betrekking tot de geleverde diensten en/of producten. Slechts bij 4 van de 21 organisaties zijn er (ruim) voldoende cijfers over de productie beschikbaar. Bij de overige organisaties is sprake van een beperkte tot zeer beperkte databeschikbaarheid of zijn er helemaal geen productiecijfers (meer) voorhanden. Zorgelijk is ook de constatering dat er in de loop van de tijd bij een aantal uitvoeringsorganisaties, met name de niet-verzelfstandigde organisaties, een duidelijke verslechtering in de verantwoording van de prestaties plaatsvindt. Zo rapporteert de Belastingdienst tot en met 2011 in de zogenoemde beheerverslagen uitvoerig over de geleverde productie, maar in de jaren daarna worden veel van deze gegevens niet meer (openbaar) gepubliceerd. Bij de Arbeidsinspectie worden in de jaarverslagen over de periode 2018-2020 geen of incomplete cijfers vermeld over het aantal afgeronde opsporings- en klachtenonderzoeken.

De gebrekkige en soms zelfs zeer onvolledige informatievoorziening van veel uitvoeringsorganisaties past helaas in het beeld dat wij al veel vaker bij onze onderzoeken naar de prestaties van de overheid aantreffen. Wij hebben daar dan ook steeds aangedrongen op een flinke verbetering in de jaarverantwoordingen. Dit onderzoek onderstreept wederom de dringende noodzaak daarvan.

Bijlage

De bijlage van dit rapport is als separaat document op onze [website](#) te downloaden. Hierin vindt u informatie over de voorselectie en de resultaten van de inventarisatie van de databeschikbaarheid per uitvoeringsorganisatie.

Literatuur

Tweede Kamer. (2021). *Klem tussen Balie en Beleid. Rapport Tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties*. Den Haag: Tweede Kamer.

Heezik, A. A. S. van, Niaounakis, T. K., & Blank, J. L. T. (2017). *Quick scan naar de mogelijkheden van doelmatigheidsonderzoek naar verzelfstandigde publieke organisaties*. IPSE Studies.

Het dashboard [Trends in Uitvoeringsorganisaties.nl](https://trends.uitvoeringsorganisaties.nl) (TiU) brengt de ontwikkeling van middelen en prestaties van een aantal belangrijke Nederlandse uitvoeringsorganisaties over meerdere jaren in beeld. Dit levert waardevolle informatie op over de uitvoeringspraktijk van de overheid, met name op het gebied van productiviteit en doelmatigheid. Deze informatie kan nog worden verrijkt door een groter aantal uitvoeringsorganisaties in het TiU-dashboard op te nemen. In deze *quick scan* wordt geïnventariseerd welke organisaties daarvoor in aanmerking kunnen komen.

Dr. Alex van Heezik is senior onderzoeker en algemeen directeur van de stichting IPSE studies. Als onderzoeker houdt hij zich vooral bezig met (kwantitatieve) trendanalyses van de publieke dienstverlening, zowel op sector- als op organisatieniveau.

Dr. Jos Blank is wetenschappelijk directeur van de stichting IPSE studies en associate professor aan de TU Delft. Hij is een erkende autoriteit op het gebied van productiviteitsmeting in de publieke sector en treedt al decennialang op als adviseur van politici, beleidsmakers en vertegenwoordigers van publieke instellingen en organisaties.